

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa M. J.
przeciwko [...] Szpitalowi [...] w G.
o wynagrodzenie, ekwiwalent i wydanie świadectwa pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w T.
z dnia 2 sierpnia 2017 r., sygn. akt IV Pa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1350 (jeden
tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2017 r. oddalił apelację wniesioną przez pozwanego [...] Szpital [...] w G. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 22 lutego 2017 r., zasądającego od pozwanego na rzecz powoda M. J. kwotę 21.434,96 zł tytułem wynagrodzenia za pracę i za czas niezdolności do pracy oraz tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, a także nakazującego pozwanemu wydanie powodowi świadectwa pracy.

Pozwany [...] Szpital [...] w G. wniósł do Sądu Najwyższego (nazwaną apelacją) skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 2 sierpnia

2017 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: art. 3¹ § 1 k.p. w związku z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (dalej jako UDL), art. 46 ust. 3 w związku z art. 49 ust. 1 pkt 1 i ust. 6 UDL; art. 49 ust. 1 pkt 2 UDL; art. 42 § 4 k.p.; art. 38 w związku z art. 58 § 1 k.c. i w związku z art. 300 k.p.; art. 38 k.c. w związku z art. 103 § 1 k.c. i w związku z art. 300 k.p.; art. 22 § 1 k.p.; art. 80 k.p.; art. 42 § 2 k.p. w związku z art. 49 UDL; art. 92 § 1 pkt 1 k.p.; art. 92 § 1 pkt 1 w związku z § 2 k.p. w związku z art. 37 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa; art. 2 pkt 10 w związku z art. 5 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi; art. 97 § 1 k.p., a także naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 244 k.p.c.; art. 155 § 2 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c.; art. 232 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.; art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które zawarł w pytaniu „czy osoba powołana przez organ tworzący na stanowisko >pełniącego obowiązki< kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, uprawniona jest do prowadzenia spraw tego podmiotu oraz reprezentowania go na zewnątrz, zgodnie z dyspozycją art. 46 ust. 1 UDL (w tym również w sprawach z zakresu prawa pracy, zgodnie z art. 31 ust. 1 k.p.), w szczególności w sytuacji stwierdzenia nieważności aktu administracyjnego powierzenia >pełnienia obowiązków< kierownika SP ZOZ”?

Skarżący zauważył równocześnie, że zgodnie z aktualnym stanowiskiem orzecznictwa funkcję kierownika SP ZOZ może sprawować jedynie osoba powołana na takie stanowisko zgodnie z przepisami UDL, a zatem osoba wyłoniona po przeprowadzeniu postępowania konkursowego, na co wskazuje chociażby pogląd wyrażony w wyrokach Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 23 czerwca 2016 r., II OSK 1272/16, czy też Wojewódzkiego Sądu

Administracyjnego w Kielcach z dnia 17 grudnia 2015 r., II Sa/Ke 974/15. W dotychczasowej judykaturze nie zostało jednak rozstrzygnięte, czy osoba, której powierzono funkcję „pełniącego obowiązki” kierownika SP ZOZ jest uprawniona, w świetle art. 46 ust. 1 UDL, do prowadzenia spraw SP ZOZ oraz reprezentowania go na zewnątrz, zwłaszcza w sytuacji wyeliminowania z obrotu prawnego aktu administracyjnego dotyczącego powierzenia określonej osobie funkcji „pełniącego obowiązki” kierownika SP ZOZ - w sferze cywilnoprawnej, w tym również w zakresie nawiązywania przez osobę, której powierzono funkcję „pełniącego obowiązki” kierownika SP ZOZ, stosunków z zakresu prawa pracy.

Zdaniem skarżącego, stwierdzenie nieważności aktu administracyjnego, stanowiącego źródło kompetencji danej osoby do dokonywania czynności prawnych w imieniu osoby prawnej, stwarza stan, w którym osoba ta nie była uprawniona do prowadzenia spraw oraz do reprezentowania tej osoby prawnej wobec osób trzecich. Wprawdzie w art. 38 k.c. nie określono wprost sankcji wadliwej umowy zawartej przez rzekomy organ, jednakże w doktrynie i orzecznictwie są reprezentowane dwa zasadnicze stanowiska, w których dominuje ocena, że umowa zawarta przez rzekomy organ jest bezwzględnie nieważna. Stanowisko to jest wywodzone z treści art. 38 k.c. w związku z art. 58 § 1 k.c.

W ocenie skarżącego, brak wyraźnego odesłania w art. 39 k.c. do przepisów art. 103 k.c. lub art. 104² k.c. regulujących status prawny czynności prawnych rzekomego pełnomocnika (stosowanych w drodze analogii) może więc prowadzić do wniosku, że czynności takie są bezwzględnie nieważne, a zatem nie istnieje i nie będzie istniała możliwość ich usankcjonowania w drodze czynności podejmowanych przez organ osoby prawnej. Niemniej nie można w sposób jednoznaczny wykluczyć stanowiska, zgodnie z którym czynności takie są obarczone wadą względnej nieważności, a zatem umożliwiającą sanowanie czynności prawnej obciążonej tą wadą w drodze jej potwierdzenia przez organ rentowy osoby prawnej działający w prawidłowym składzie. Jednakże należy zwrócić uwagę, że również w takim przypadku, w sytuacji odmowy dokonania potwierdzenia wadliwej czynności prawnej przez organ osoby prawnej, czynność taka „staje się” czynnością bezwzględnie nieważną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej

subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Formułując swoje wątpliwości, skarżący nie dostrzega bowiem, że dotyczą one co najwyżej skutków prawnych wadliwości aktu administracyjnego w stosunku do osoby, której ów akt administracyjny dotyczy, co w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy oznacza osobę, której powierzono „pełnienie obowiązków” dyrektora szpitala. To w odniesieniu do takiej osoby (a konkretnie Prezesa UKE) wypowiadał się bowiem Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 lutego 2008 r., III SZP 1/08, powołując w tym względzie wcześniej wyrażone poglądy judykatury, zgodnie z którymi w wypadku, gdy akt mianowania jest wydany w prawidłowej formie i przez upoważniony do tego organ, to mimo ewentualnych naruszeń procedury powołania danej osoby na stanowisko organu administracji publicznej, powołanie jest ważne i powoduje nawiązanie stosunku zatrudnienia z powołania i powierzenie stanowiska. Również w odniesieniu do takiej osoby w orzecznictwie sądów administracyjnych przyjmuje się, że wyeliminowanie niezgodnego z prawem aktu administracyjnego wskutek stwierdzenia jego nieważności wywołuje skutek *ex tunc*.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie chodzi jednak o to, czy osoba, której wadliwie powierzono „pełnienie obowiązków” dyrektora szpitala była

uprawniona do prowadzenia spraw oraz do reprezentowania szpitala wobec osób trzecich, lecz wyłącznie o to, czy owa wadliwość powodowała skutki także w sferze stosunku pracy łączącego tę osobę ze szpitalem. W występującej w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy sekwencji zdarzeń najpierw (w dniu 14 marca 2016 r.) doszło bowiem do zawarcia z powodem umowy o pracę na stanowisku zastępcy dyrektora szpitala do spraw personalnych (umowę tę w imieniu szpitala zawarł zastępca dyrektora, któremu w tym czasie powierzono pełnienie obowiązków dyrektora), a dopiero później (w dniu 15 marca 2016 r.) Prezydent Miasta G. powierzył powodowi pełnienie obowiązków dyrektora szpitala, który to akt został następnie uchylony w postępowaniu administracyjnym. Należy w związku z tym podkreślić, że bardzo podobny problem, aczkolwiek dotyczący uprawnień do skutecznego rozwiązania stosunku pracy, a nie jak w niniejszej sprawie skutecznego nawiązania stosunku pracy, został już rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 13 marca 2014 r., I PK 219/13 (OSNP 2015 nr 6, poz. 78) wyraził pogląd, że wypowiedzenie nauczycielskiego stosunku pracy może być legalnie dokonane przez nauczyciela pełniącego obowiązki dyrektora szkoły (art. 3¹ § 1 k.p.), choćby następnie akt powierzenia mu okresowo pełnienia tych obowiązków (dyrektora szkoły) został unieważniony w sądowym postępowaniu administracyjnym. Co jednak szczególnie istotne z punktu widzenia potrzeby rozstrzygnięcia problemu prawnego sygnalizowanego przez skarżącego, Sąd Najwyższy w powołanym wyroku wyjaśnił również, że na gruncie prawa pracy i w sferze stosunków prawa pracy wykluczone jest uznanie prawomocnie orzeczonej w postępowaniu administracyjno-sądowym nieważności okresowego powierzenia innemu nauczycielowi funkcji pełniącego obowiązki dyrektora szkoły z mocą wsteczną (*ex tunc*) i to w odniesieniu do czynności prawa pracy podjętych w okresie „bezprawnego” pełnienia obowiązków dyrektora szkoły. Do prawomocnego orzeczenia sądu administracyjnego o nielegalności powierzenia pełnienia obowiązków dyrektora szkoły innemu nauczycielowi, który podejmował rozmaite czynności prawa pracy, korzystając ze statusu uprawnionego podmiotu reprezentującego szkołę (art. 3¹ k.p.), jego czynności nie mogą zaś być i nie podlegają wyeliminowaniu z porządku prawnego, tj. nie zostają „unicestwione” z mocą wsteczną i wstecznymi

skutkami prawnymi (*ex tunc*) już dlatego, że naruszałoby to zasady pewności prawa pracy i pewności obrotu prawnego. Oznacza to, że skutki prawomocnego orzeczenia sądu administracyjnego o sprzeczności z prawem aktu powierzenia pełnienia obowiązków dyrektora szkoły mogą w stosunkach pracy oddziaływać wyłącznie na przyszłość (*ex nunc*).

Niezależnie od powyższych stwierdzeń, należy podkreślić i to, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego (prawidłowo powołanym w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku) utrwalił się pogląd, zgodnie z którym o tym, czy strony faktycznie nawiązały stosunek pracy, nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy określonych w art. 22 k.p. Do skutecznego nawiązania stosunku pracy dochodzi zaś także wtedy, gdy umowa o pracę była nieważna np. z powodu wadliwej reprezentacji pracodawcy, jednakże pracownik został dopuszczony do wykonywania pracy i faktycznie ją wykonywał, a pracodawca pracę tę przyjmował (por. także pośród wielu wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 listopada 2003 r., I PK 633/02, OSNP 2004 nr 20, poz. 346 oraz z dnia 12 stycznia 2005 r., I PK 123/04, OSNP 2004 nr 18, poz. 231).

Uwzględniając powyższe motywy, Sąd Najwyższy jest zdania, że skarżący nie zdołał wykazać potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpatrzeniu ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne. W judykaturze za utrwalony należy bowiem uznać pogląd, zgodnie z którym nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) ani nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r., nr 13, poz. 5).

Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 1 pkt 2 i § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w

sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.